

SELETUSKIRI

maeluministri määruse “Maaeluministri 9. septembri 2016. a määruse nr 53 “Põllumajandusliku tegevusega alustava noore ettevõtja toetus” muutmine” eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 67 lõike 2 alusel.

Põllumajandusliku tegevusega alustava noore ettevõtja toetust antakse “Eesti maaelu arengukava 2014–2020” (edaspidi *arengukava*) meetme 6 “Põllumajanduslike majapidamiste ja ettevõtluse areng” tegevuse liigi “Noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamine” raames. Toetust antakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (edaspidi *määrus (EL) nr 1305/2013*) (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548) artikli 19 lõike 1 punkti a alapunktis i sätestatud alusel.

Määruse eelnõu kohaselt muudetakse maaeluministri 9. septembri 2016. a määrust nr 53 “Põllumajandusliku tegevusega alustava noore ettevõtja toetus” (edaspidi *kehtiv määrus*) eesmärgiga täpsustada noortele põllumajandustootjatele esitatavate ametialaste oskuste ja pädevuse nõuete sõnastust seoses kutsehariduse ümberkorralduse ning õppekavade reformiga. Lisaks muudetakse eelnõuga ajaperioodi, mille jooksul põllumajandustootmisega alustanud ettevõtjat loetakse esimest korda põllumajandustootmisega alustanud. Kui seni oli selleks ajaperioodiks 15 kuud, siis edaspidi on 24 kuud.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostas Maaeluministeeriumi maaelu arengu osakonna maaettevõtluse büroo peaspetsialist Tõnu Taat (tel 625 6134, tonu.taat@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule tegi Maaeluministeeriumi õigusosakonna nõunik Jaana Lepik (tel 625 6202, jaana.lepik@agri.ee). Keeleliselt toimetas eelnõu Maaeluministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Laura Ojava (tel 625 6523, laura.ojava@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse eelnõu koosneb kolmest punktist.

Eelnõu punktis 1 muudetakse kehtiva määruse § 2 lõike 4 sõnastust.

Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 2 lõike 1 punkti n kohaselt peab toetuse taotleja omama põllumajandusliku majapidamise juhile vastavaid ametialaseid oskusi ja pädevust. Kui töökogemuse või hariduse nõue ei ole taotlemise hetkel täidetud, saab noor ettevõtja toetust taotleda, kui ta võtab kohustuse vastav haridus omandada 36 kuu jooksul arvates Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ameti (edaspidi *PRIA*) poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest.

Eelnõu punkti 1 kohaselt peab FIE-l või äriühingu kõigil osanikel või aktsionäridel olema vähemalt kaheaastane põllumajandusalane töökogemus ja põllumajandusalane keskeri- või kõrgharidus või kutseeaduse § 4 lõikes 4 nimetatud kvalifikatsiooniraamistiku kutsekvalifikatsiooni 5. tase põllumajandustootmise valdkonnas või enne kutsehariduse õppekavade reformi omandatud põllumajandusalane kutsekeskharidus, mis vastab enne 1. septembrit 2013 kehtinud õppekavale. Eelnõuga täpsustatakse kutsekeskhariduse sobivust põllumajandusliku majapidamise juhile vastavaks hariduseks lugemisel. Järgnevas tabelis on näidatud põllumajandusliku majapidamise juhi kvalifikatsiooni iseloomustavad haridustasemed kehtiva määruse alusel ning pärast käesoleva muudatuse tegemist.

Tabel. Põllumajandusliku majapidamise juhi kvalifikatsiooni iseloomustavad haridustasemed kehtiva määruse alusel ning pärast käesoleva muudatuse tegemist

Kvalifikatsioon	Kehtiva määruse alusel	Pärast muudatust
Kutsekeskharidusõpe	Põllumajandusalane kutsekeskharidus	Põllumajandusalane kutsekeskharidus, mis vastab enne 1. septembrit 2013. a Eesti hariduse infosüsteemis registreeritud õppekavale
Kõrgharidus (rakenduskõrgharidusõpe, bakalaureuseõpe, magistriõpe, doktoriõpe)	Põllumajandusalane kõrgharidus	
Keskeriharidus	Põllumajandusalane keskeriharidus	
Kutse omandamine	Kutsekvalifikatsiooni 5. tase põllumajandustootmise valdkonnas	

Kutsekeskhariduse muudatus on tehtud tulenevalt 2008. a jõustunud kutseeadusest¹, mille alusel läks Eesti viietasemeliselt Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (edaspidi *EKR*) süsteemilt üle kaheksatasemelisele. 1. septembril 2013. a jõustunud kutseõppeasutuse seadusega muudeti kutsehariduse õppekavade süsteemi ning kehtestati uued õppeliigid, mis seostati otseselt *EKR*-iga, sh ka õppeliigi nimetuse kaudu.

Senised õppijaid said omandada hariduse vana õppekava alusel.

Kuni 1. septembrini 2013 ei pakutud kutseharidust kõrgemal kui 4. tasemel, alates 1. septembrist 2013 on võimalik pakkuda kutseõpet ka 5. taseme kutseõppes.

Alates 2013. a on *EKR*-i 5. tase esimene tase, mis järgneb töölise kvalifikatsioonidele ja kuulub Ametite Klassifikaatori (*ISCO 08*) järgi juhtide kvalifikatsioonitasemete hulka.

Uue õppekava alusel vastab kutsekeskhariduse õppekava läbinu *EKR* 4. tasemele, mis on oskustöölise kvalifikatsioon. Esimeste reformi käigus uuendatud õppekavade alusel algas õppetöö septembris 2014. Uue kutsekeskhariduse õppekava esimesed lõpetajad said kutsekeskhariduse 2018. a aprillis ja kutsekeskhariduse omandamist tõendaval lõputunnistusel on märgitud, et läbitud on 4. taseme õppekava. Seetõttu on uue õppekava alusel kutsekeskhariduse omandanute pädevuse nõue sätestatud läbi *EKR* 5. taseme nõudmise – ehk pädevuse nõuetele vastavuse saavutamiseks tuleb omandada jätkuõppes 5. kutsetase.

Kutse andmise korraga saab tutvuda Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoja veebilehel <http://epkk.ee/kutse-andmine/>.

¹ Leitav aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/12974050?leiaKehtiv>.

Toetuse taotlejal peab olema pädevus põllumajandustootmise valdkonnas ehk ta peab olema lõpetanud või lõpetama õpingud õppekava vastavas õppesuunas või õppekavarühmas. Eesti Hariduse Infosüsteemis² (edaspidi *EHIS*) on avaldatud kutsehariduse õppekavad, kuhu toimub vastuvõtt õppeasutuste kaupa (seisuga 15.03.2018). *EHIS*-e kutsehariduse õppekavade tabelis on andmed õppekavade järgi õppe läbiviimise aluse ning kehtivuse algus- ja lõppkuupäevade kohta.

Näiteks, Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskoolis toimub vastuvõtt põllumajandustöötaja õppekava alusel 4. taseme kutseõppe esmaõppesse (kutsekeskharidusõpe). Õppekavarühma nimetus on “põllundus ja loomakasvatus“. Põllumajandustootja õppekava alusel saab eespool nimetatud kooli jätkuõppes omandada 5. taseme.

Põllumajandustootmise valdkonna õppesuundade või õppekavarühmade nimetuste hulka kuuluvad näiteks põllumajandus, loomakasvatus, veterinaaria, aiandus, metsandus (osaliselt), põllumajandustehnika ja -tehnoloogia, maamajanduslik või põllumajanduslik äridus. Loetelusse on kantud ka metsanduse õppesuund, kuna Eesti Majanduse Tegevusalade Klassifikaatori³ (edaspidi *EMTAK*) selgitavate märkuste järgi kuulub põllumajandusliku tootmise valdkonda ka jõulupuude kasvatus, puude kasvatus mahla kogumiseks ja põhiliselt punutisteks kasutatava taimse materjali kasvatamine (vt *EMTAK* kood 01291). *EMTAK* on rahvusvaheliselt ühtlustatud Euroopa Ühenduse majandustegevusalade statistilise klassifikaatori Eesti rahvuslik versioon.

Eelnõu punktis 2 ühtlustatakse noorte põllumajandustootjate senine tegutsemisaja ülempiir Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2017/2393, millega muudetakse määruseid (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta, (EL) nr 1306/2013 ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta, (EL) nr 1307/2013, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames toetuskavade alusel põllumajandustootjatele makstavate otsetoetuste eeskirjad, (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus, ning (EL) nr 652/2014, millega nähakse ette sätted toiduahela, loomade tervise ja heaolu ning taimetervise ja taimse paljundusmaterjaliga seotud kulude haldamise kohta (ELT L 350, 29.12.2017, lk 15–49), artikli 1 punkti 6 alapunktis b sätestatuga. Nimetatud sättega muudetakse määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 19 lõike 4 sõnastust, mille kohaselt võib toetust taotleda ettevõtja, kes on tegutsenud maksimaalselt 24 kuud arvates tegevuse alustamise tähtpäevast.

Muudatusega pikeneb noortel (kuni 40-aastastel) esimest korda põllumajandusliku tegevusega alustanud ettevõtjatel üheksa kuu võrra periood, mille ajal on võimalik toetuse taotlust esitada, mis võimaldab noortel tootjatel paremini ja läbikaalutletult alustada oma tootmistegevust, hoolikamalt läbi kaaluda ja kavandada äriplaani ning vajaduse korral omandada asjakohane haridus või kutsetase. Juhime tähelepanu, et ka edaspidi loetakse enne toetuse taotlemist kauem kui 24 kuud tegutsenud toetust taotlev ettevõtja esimest korda põllumajandusliku tegevusega alustavaks, kui tema senine põllumajanduslik müügitulu on olnud igal majandusaastal alla 4000 euro.

Eelnõu punktis 3 muudetakse kehtiva määruse § 14 lõike 6 sõnastust. Kui kehtiva määruse alusel ei tohi toetuse saaja kuni sihipärase kasutamise perioodi lõpuni kuuluda kontserni või olla valitseva mõju kaudu seotud teise põllumajandustootjaga, siis muudatusega täpsustatakse

² Leitav aadressil <http://www.ehis.ee/>.

³ Leitav aadressil <http://www.rik.ee/et/ettevotjaportaal/emtak-tegevusalad>.

seada kohustust. Edaspidi ei tohi sihipärase kasutamise perioodil keegi toetuse saaja üle omada valitsevat mõju, sh toetuse saaja ei tohi olla kontsernis tütarettvõtjaks. Kuna nimetatud sätte eesmärk on olnud, et toetuse saaja omaks oma ettevõtte üle kontrolli ning võtaks iseseisvalt vastu juhtimisotsuseid, siis ei ole põhjendatud piirata toetuse saajal selliste seoste tekkimist, kus toetuse saaja on ise emaettevõtja või omab valitsevat mõju teise põllumajandustootja üle.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel võeti aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013 Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548), komisjoni rakendusmäärus (EL) nr 808/2014, milles sätestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 (Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta) rakenduseeskirjad (ELT L 227, 31.07.2014, lk 18–68), komisjoni delegeeritud määrus (EL) nr 807/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja kehtestatakse üleminekusätted (ELT L 227, 31.07.2014, lk 1–17), ning komisjoni delegeeritud määrus (EL) nr 640/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1306/2013 ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi osas, otsetoetuste, maaelu arengu toetuse ja nõuetele vastavuse süsteemiga seoses kohaldatavatest maksetest keeldumise ja nende tühistamise tingimuste osas ning kõnealuste toetuste ja süsteemiga seotud halduskaristuste osas (ELT L 181, 20.06.2014, lk 48–73).

4. Määruse mõjud

Määruse eelnõuga tehtavad muudatused tagavad parema õigusselguse ning mõjutavad positiivselt taotluste kvaliteeti ja menetlemist, kuna noore põllumajandustootja maksimaalne tegutsemisaeg enne taotluse esitamist pikeneb kuni 24 kuuni. Eelnevast tulenevalt võimaldab muudatus taotlust esitada pikemal perioodil ning seeläbi põhjalikumalt ette valmistada põllumajandusliku tootmisega alustamiseks, kvaliteetse äriplaani koostamiseks, samuti ka hariduse või kutse omandamiseks, mis parendab seeläbi ka äriplaani elluviimist. Tegelik taotluse esitamiseks ettevalmistav aeg sõltub planeeritava taotlusvooru ajast. Täpsustavate muudatuste tegemisel on arvesse võetud toetuse varasemate taotlusvoorude käigus saadud kogemusi. Võrreldes kehtiva määrusega on muudatused ettevõtjatele ja rakendajale positiivset laadi, kuna muudatused tagavad noorte ettevõtjate parema ettevalmistuse.

Seoses toetuse saajate seatud haridusnõuete täpsustamisega ei kaasne märkimisväärset mõju toetuse senisele sihtgrupile. Isikud, kes on omandanud põllumajandusliku kutsekeskhariduse enne 1. septembrit 2013 registreeritud õppekava alusel, vastavad ka edaspidi määruses toodud toetuse saajale seatud pädevusnõuetele. Isikutel, kes on omandanud kutsekeskhariduse värskemate õppekavade alusel, saavad õppe läbimisel 4. taseme kutse, mis tähendab, et nad peavad toetusega seotud nõuete täitmiseks omandama 5. taseme kutse. Nimetatud kutset on neil võimalik omandada ka peale toetuse taotluse esitamist.

Olulisema mõjuga muudatuseks on eelnõus põllumajandustootja tegutsemise aja pikendamine enne taotluse esitamist.

Määruse rakendamiseks vajalikud menetlustoimingud teeb PRIA, kellel on olemas selleks vajalik haldussuutlikkus ja tehniline võimekus.

Kehtiva määruse rakendamise senised tulemused näitavad, et noorte põllumajandustootjate toetusmeede soodustab parema erialase pädevusega ja vajaliku töökogemusega ning oma vanematele kuulunud ettevõtte üle võtnud noorte põllumajandustootjate lisandumist, mis mõjub edaspidi positiivselt nii toetust saanud ettevõtjatele kui ka põllumajandussektorile tervikuna.

Tootlikkust ja tootmise tõhusust aitab suurendada asjaolu, et valdav enamik (keskmiselt 83%) esimese ja teise taotlusvooru käigus toetuse saajatest on põllumajandusliku kõrge, kutse kesk- või kesk-eriharidusega või on omandanud EKR-i 5. taseme (meistritase). Enamikul toetuse saajatest on vähemalt kaheaastane põllumajandustootmise valdkonna töökogemus, nad on kursis moodsate tehnoloogiatega, tunnevad valdkonna suundumusi ja oskavad korraldada teiste inimeste tööd ning on koostanud PRIA hindamiskomisjonilt enam hindepunkte saanud äriplaani. Suure konkurentsi tõttu oli võimalik määrata toetus parematele – kahe seni toimunud taotlusvooru raames esitatud taotlustest rahuldati 50%.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne lisategevusi ega -kulusid. Taotluste elektroonseks esitamiseks vajaliku süsteemi loomise kulud on kantud arengukava tehnilise abi vahenditest.

Noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamise toetust rahastatakse 82% ulatuses Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) ning 18% ulatuses Eesti riigi riigieelarvest. Programmiperioodiks planeeritud eelarve on 22,1 miljonit eurot, sealhulgas riigieelarvest 4,0 miljonit eurot.

Teave eeldatavate tulude kohta puudub.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati kooskõlastamiseks Haridus- ja Teadusministeeriumile ning Rahandusministeeriumile eelnõude infosüsteemi EIS kaudu. Eelnõu saadeti arvamuse andmiseks arengukava seirekomisjonile. Eelnõu on välja töötatud koostöös PRIA-ga.

Haridus- ja Teadusministeerium kooskõlastas eelnõu märkustega. Tabel märkuste ja ettepanekutega arvestamise kohta on lisatud seletuskirjale. Rahandusministeerium on kooskõlastanud määruse eelnõu vaikumisi.

(allkirjastatud digitaalselt)

Illar Lemetti

Kantsler